

Микола Магера: **дітям про рідний** **край**

Дунаєвецька районна бібліотека, Наукова бібліотека
Кам'янець-Подільського Національного університету імені
Івана Огієнка

Микола Магера: дітям про рідний край

Бібліографічний покажчик

Дунаївці – Кам'янець-Подільський

2011

ББК

УДК

Микола Магера: дітям про рідний край: бібліографічний показник /Дунаєвецька районна бібліотека; Наукова бібліотека Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка; упоряд.: В.С. Прокопчук, Т.К. Прокопчук; бібліогр. ред.: Л.І. Гоцуляк, Г.Я. Хозінська, О.Г. Почапінська.- Дунаївці – Кам'янець-Подільський: Вид-во Абетка-Світ, 2011.- с., 8 фото.

Тематичний бібліографічний показник представляє юному читачеві книжковий світ письменника-подолянина Миколи Магери, твори про рідний край, історію, природу, людей.

З любов'ю до рідного краю

Хто він Микола Никанорович Магера? Був людиною особливої праці – письменником. Хтось називав його дитячим письменником, бо в жанрі казки, оповідань вихлюпував ніжну душу струнками рядками на папір, ділився тонкими спостереженнями за природою – рослинами, птахами. А ще в них – багатолітні спостереження педагога за дітьми, глибоке бачення їх внутрішнього світу, що й робило його твори «дитячими», близькими дитячому світорозумінню, отже – про дітей і для дітей.

Однак діапазон його творчості значно ширший. Його дитячі твори повчальні і для дорослих. Прочитайте казку «Про Хоробрих з Найхоробріших» і ви зрозумієте, що то заклик і до нас, старших, брати долю держави у власні руки, берегти й плекати мову – основу національної ідентичності. Чи не є то новий жанр політичної казки? А його оповідання про пережите в дитинстві, у часи колективізації, голодомору, репресій, на фронті? Або взяти поезії, особливо – воєнних літ, його п'єси, повісті, публіцистику. Він – справжній митець, який сказав своє вагоме слово в літературі.

Звідки ж витоки його творчості? Микола Никанорович – подолянин. Він народився 1 вересня 1922 року в с. Могилівка, тоді Вінницької (тепер - Хмельницької) області. 12 лютого 1958 року Могилівка з населенням 3 тис. 165 осіб була включена до складу м. Дунаївці. Дитинство і юність пройшли в батьківській хаті, що притулилася до невеликої річечки Батіжок, у затишку верб, ясенів, яблуневого саду, закладеного Никанором Івановичем, колгоспним бригадиром, та Марією Миколаївною, трудівницею колгоспних полів. Батьки вчили дев'ятьох дітей змалку трудитися, здобувати хліб щоденний, цінувати людину праці.

22 червня 1941 року закінчив десятирічку і невдовзі опинився під п'ятою німецького окупанта. 1942-го, майже рік,

навчався в медичній школі, що діяла в райлікарні, поки нацисти не розстріляли викладачів-лікарів-євреїв. Був учнем перукаря. Кілька разів вислизав із рук старости села, який дуже хотів запроторити надто розумного хлопця та ще й «писаку» (саме в цей час з'явилися повні ненависті до окупанта вірші, які читав знайомим) до рейху.

З визволенням Дунаївців влився в ряди діючої армії, був важко поранений, удостоївся ордена Слави III ст., медалей.

Рядок за рядком пережите лягало на папір. У газетах публікувались його вірші, оповідання, новели, нариси. Особливо під час навчання на філологічному факультеті Київського університету. Зрів талант, шліфувалась літературна майстерність у роки вчительської праці, директорування у Вінківцях, роботи в Хмельницькому інституті удосконалення вчителів, обласному відділі народної освіти, Хмельницькому педучилищі. З'являлись, одна за одною, книжки: «Мати» (1971), «Журавка» (1973), «Чубчик» (1982), «Юрасик» (1984), «Друзі» (1987), «Добра дівчинка» (1988). Його твори проникнуті подільським колоритом, у них – рідна йому природа, подільські характери, драматична історія краян.

Історичне тло характерне майже усім його оповіданням, повістям. Най-виразніше проглядає воно зі сторінок повісті «Кам'янецькими стежками» (1989), присвяченої перебуванню 1846 року на Поділлі вже й тоді відомого художника і поета, співробітника Київської археографічної комісії Тараса Шевченка. Оповідь добре продумана і вдало скомпонована: кожен день – окремий розділ – починається з кленового листочка, а в ньому – дата перебування поета в Кам'янці-Подільському. Автор слідом за Тарасом Шевченком водить читача кам'янецькими стежками то до чоловічої гімназії, на квартиру до вчителя Петра Чуйкевича, то вулицями древнього міста. І ти знайомишся з людьми, пам'ятками архітектури, спілкуєшся з Тарасом. Мова повісті барвіста, метафорична, пересипана перлинами народної творчості, діалектами. Перегортаєш останню сторінку і шкодуєш, що письменник так швидко провів тебе історичними місцями у товаристві тридцятидвохлітнього поета й полишив сам на сам з думками і почуттями, викликаними прочитаним.

Краєзнавчими мотивами пройняті твори «Діда спродують», «З давніх літ», «Зелені паляниці», «Мати Божа» та інші. Недарма саме вони ввійшли до «Читаночки» (1995), «Вибраних творів» (1998), «Маленької хрестоматії» (2004). Свою любов до рідного Поділля, Дунаївців і Могилівки, їх історії і культури відобразив у ще недрукованих «Спогадах», у статтях, які оприлюднив у збірниках кількох науково-краєзнавчих конференцій, що проходили в Дунаївцях у 90-х роках ХХ – на початку ХХІ ст.

Саме в цей період, вже в незалежній Україні, художній лан Микола Магери заколосився спілим літературним врунням, і на стіл читачів лягли нові книжки: «Я хочу жити» (поезії воєнних літ) (1990), «Батіжок» (1990), «Хлопчаки» (1990), «Зелені паляниці» (1991), «З давніх літ» (1995), «Казка про Хоробрих з Найхоробріших» (1997), «Мій Т. Шевченко» (2002), «Безсмертний корінь» (2003), «Дві повісті» (2005) та інші.

У переломний для України час, як і завжди, зайняв чітку громадянську позицію – став на бік незалежності, розбудовував її і словом, і ділом. 1990 року очолив Хмельницьке обласне Товариство української мови імені Тараса Шевченка, згодом, 1992 року, трансформоване в обласну організацію Товариства «Просвіта». Його заклик берегти рідну мову палко прозвучав у казці «Про Хоробрих з Найхоробріших», яку видав 1997 року з присвятою В.С. Прокопчуку. А на подарованому примірнику написав: «Щиро вітаю Вас з виходом цієї книжки! Ви були ініціатором видання «Казки про Хоробрих з Найхоробріших» окремою книжкою. Ось вона! 25.11.1997 р.».

Він по-особливому ставився до Дунаївців і дунаївчан. Пам'ятаю, що в день 75-річчя, яке відзначалося в обласній бібліотеці для дітей, зустрів дунаєвецьку делегацію на вулиці. Очі заблищали невідкупною радістю.

- Я сказав: «Без земляків не почну вечір...»

Того дня до багаточисельних привітань ми долучили й наші – коровай, диплом лауреата премії імені Мелетія Смотрицького, заснованої Дунаєвецьким райвідділом освіти, добрі і теплі думки, почуття. Він дорожив відзнакою, не раз принагідно згадуючи, що є лауреатом цієї премії. Микола

Никанорович відгукувався на всі запрошення дунаєвецької влади, брав участь у відкритті пам'ятника Т.Г. Шевченку, мітингах до Дня Перемоги, випуску школярів міста, у зустрічах ветеранів, письменників, презентаціях. Не раз відзначався міською Радою, райдержадміністрацією. Найвищим визнанням його внеску в життя краю стало обрання Почесним громадянином Дунаївців.

Він і сьогодні з нами – у своїх працях, у вітринах музею, що розмістився в просторому залі Дунаєвецької бібліотеки для дітей. Важко захворівши, заповів поховати в Дунаївцях. І тепер з мармурової плити на центральній алеї Могилівського кладовища споглядає на своїх земляків, які щоразу приходять вклонитися письменнику за його многотрудне життя, за любов до рідного краю.

*В.С. Прокопчук,
доктор історичних наук, професор*

Микола Магера і Дунаєвецька районна бібліотека: 20-ліття творчої співпраці

- 11.01.1985 р. зустріч читачів районної дитячої бібліотеки з письменником, презентація книги «Юрасик», яку подарував з надписом: «Звідси починається читач!»
- 15.11.1987 р. обговорення книги «Друзі» в дитячій районній бібліотеці та бібліотечних філіалах сіл В.Побійни, Нестерівців, Макова, Міцівців, Залісців, Зеленче
- 20.09.1988 р. презентація книги «Добра дівчинка» в дитячій районній бібліотеці. Зустріч з читачами-дітьми у Шатаві, Лисці, Воробіївці
- 8.10.1989 р. прем'єра книги «Кам'янецькими стежками»
- 19.10.1991 р. презентація книги «Батіжок» у дитячій районній бібліотеці, на подарованому примірнику надписав: «Дунаєвецькій районній

бібліотеці для дітей з щирими побажаннями творчої наснаги, великої праці в ім'я вільної незалежної демократичної України»

- 26.09.1992 р. вечір-портрет Миколи Магери в Дунаєвецькій районній бібліотеці, присвячений 70-річчю від дня його народження
- 24.12.1992 р. зустріч з читачами районної бібліотеки, подарував кілька книг «Зелені паляниці»
- 10.05.1993 р. зустріч з ветеранами Великої Вітчизняної війни в районній бібліотеці, на якій був присутній як учасник бойових дій Микола Магера і виступив із розповіддю «З шкільного порогу – на попіл війни»
- 27.05.1993 р. чергова зустріч у районній бібліотеці – участь Миколи Магери у республіканській науковій конференції «Дунаївці: їх роль і місце в історії Поділля», де він зробив повідомлення про передвоєнні Дунаївці, село Могилівку, де народився і виріс
- 18.11.1993 р. надіслав книгу «Хитрий горобчик» з надписом: «Надсилаю свою нову книжечку. Зичу Вам, працівникам бібліотеки, успіхів у пропаганді книги»
- 31.03.1994 р. зустріч з читачами районної бібліотеки, присвячена 50-річчю визволення району від німецько-фашистських загарбників, вперше прочитав поетичні твори, написані в роки війни
- 9.03.1995 р. в дитячій районній бібліотеці прем'єра книги «Привіт тобі, сонце», яку він подарував з надписом: «Вітаю усіх працівників і читачів бібліотеки з наступаючим 50-річним ювілеєм Великої Перемоги»
- 20-30.03. 1996 р. декада книги в бібліотеках району «Стежками творчості Миколи Магери», під час якої відбулася прем'єра його нової книги

«Читаночка» як в районній бібліотеці, так і в сільських філіалах. Кілька десятків книг подарував читачам районної та сільських бібліотек. 28.03.1996 р. на подарованій «Читаночці» написав: «Щиро зичу працівникам і читачам бібліотеки всього найліпшого в житті. Ваш М.Магера».

- Травень 1997 р. свято української мови в дитячій районній бібліотеці за книгою «Казка про хоробрих з найхоробріших»
- 1.09.1997 р. ювілейний вечір, присвячений 75-річчю від дня народження Миколи Магери в районній бібліотеці за участю влади, громадськості, читачів
- Листопад 1997 р. брав участь у науково-краєзнавчій конференції «Дунаєвеччина очима дослідників, учасників і свідків історичних подій», на якій виступив із спогадами про село Могилівку, де народився. На збірнику матеріалів конференції написав: «Бажаю вам, моїм читачам, успіхів у вивченні та дослідженні історії рідного краю»
- Травень 1998 р. під час акції «Бойовий орден і медаль в твоєму домі» бібліотекарі зібрали спогади фронтовиків-орденоносців і оформили альбом, свої спогади в альбомі залишив і Микола Магера
- Вересень 1998 р. у бібліотеках району пройшов тиждень книги «Тарасові шляхи на Поділлі» за повістю Миколи Магери «Кам'янецькими стежками»
- Листопад 1999 р. у дитячій районній бібліотеці прем'єра книги «Вибрані твори», яку подарував читачам
- Вересень 2000 р. парад книг Миколи Магери в дитячій районній бібліотеці, на якому були присутні письменники рідного краю
- 19.08.2002 р. презентація книги «Мій Тарас Шевченко» в районній бібліотеці за участю В.С. Прокопчука, кандидата історичних наук, професора

Кам'янець-Подільського педагогічного університету, який написав вступну статтю до цієї книги. Микола Магера подарував бібліотеці книгу з надписом: «Шановним працівникам і читачам бібліотеки, моїм дорогим землякам»

Вересень 2002 р. місячник книги «Наш Микола Магера» в бібліотеках району

1.09.2002 р. ювілейний вечір «Я ваш і серцем, і душею», присвячений 80-річчю від дня народження Миколи Магери в районній бібліотеці за участю читачів та широкого кола громадськості

20.02.2003 р. зустріч читачів районної бібліотеки з М.Н. Магеровою та його новою книгою «Їх щастя попереду», яку подарував з надписом: «Широ зичу колективу бібліотеки доброго здоров'я, наснаги у праці на радість дунаївчан»

18.05.2004 р. прем'єра книги «Безсмертний корінь», на подарованому примірнику написав: «Вірю, дорогий читачу, що в цій книзі знайдеш для себе щось корисне, потрібне у житті»

Вересень 2005 р. зустріч читачів районної бібліотеки з М.Н. Магеровою та його новою книгою «Пісні про кохання», на якій написав: «Шановна Тамаро Костянтинівно! Щиро дякую Вам, директору бібліотеки, і всьому творчому колективу за 20 років нашої співпраці у пропаганді української книги»

Листопад 2006 р. презентація біобібліографічного довідника «Дунаєвеччина в іменах», виданого районною бібліотекою, де в розділі «Члени Національної спілки письменників України» поданий матеріал про Миколу Магеру

1.09.2007 р. остання зустріч з письменником у стінах Дунаєвської книгозбірні – ювілейний вечір, присвячений 85-річчю від дня народження Миколи Магери за участю представників влади,

широкого кола громадськості, друзів письменника, родичів та читачів. Подарував портрет, намальований художником В. Севцем, який сьогодні відкриває експозицію музею Миколи Магери в дитячій районній бібліотеці.

З словом до читачів
(Презентація повісті
«Кам'янецькими стежками» в
Дунаєвецькій районній
бібліотеці)
8 жовтня 1982 року

Під час відкриття пам'ятника композитору Владиславу Зарембі в Дунаївцях Микола Ластовецький, Микола Магера, Віктор Прокопчук
19 червня 1999 р.

У день презентації повісті «Кам'янецькими стежками».
Квітень 1990 р.

У день 75-річчя з ювіляром М.Н. Магерою.
О.А. Савчук, В.С. Прокопчук, Ю.І. Кузнєцов
1 вересня 1947 р.

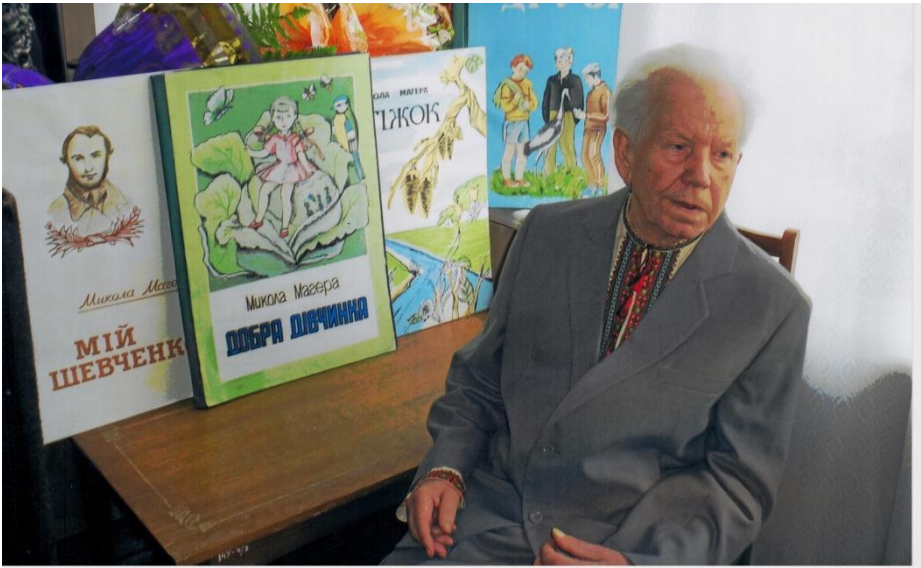
З 80-річчям письменника-земляка привітали дунаївчани.
1 вересня 2002 р.

Хліб-сіль дорогому земляку.
2002 р.

Почесному громадянину
м. Дунаївці нагороду
вручає голова
райдержадміністрації
Ю.В. Кучерявий

Залишаюсь у книгах.

Ваш Микола Магера.

Із творів Миколи Магери

Дідова школа

Коли у батька ще були коні і віз, то ми на великі свята їздили у гості за вісім (дехто рахує: за дев'ять) кілометрів (верстов) від нашої Могилівки. У Слобідці Гірчичанській жили мамині батьки — дід Микола і баба Марина. Для мене така поїздка — то велике свято, бо у дідовій хаті, у світлиці, була початкова школа. Так, так, школа!

Як зараз бачу велику кімнату з глиняною долівкою, чотирма вікнами, невеликою піччю і грубкою біля входних дверей. Тоді парт не було. Стояли довгі столи, а коло них такі ж довгі вузькі лави. І вчилися у цій школі найменші школярики, які сиділи за першими від учительського столу лавами, а на задніх — майже парубки, у яких і вуса починали рости. На стіні, біля дверей, висіла чорна дошка, а на столі красувався великий мідний дзвінок.

Вже пізніше, як подорослішав, дізнався, що коли шукали приміщення для школи, то, порадившись з дружиною, дід Микола безплатно запропонував свою світлицю. Лише просив, щоб привезли дров для опалення школи у холодну пору, та щоб забезпечили класну кімнату лампами і гасом. А баба Марина добровільно зголосилася прибирати за школярами.

Як тільки дзвоник кликав школярів на дідове невелике подвір'я, то я, коли гостював, тинявся між ними, слухав їхні розповіді про дівчат, які чогось цуралися хлопчачого гурту, а тупилися ближче до плота, за яким розкошували два волоських горіхи, а під ними порозлягалися величезні кущі півоній.

Одного разу вчитель дозволив мені з дідом побути на уроці. Для цього поставили два додаткових стільці. Затамувавши подих, я вперше слухав, як вчитель декламував вірші Тараса Григоровича Шевченка, як шпорталися у поезіях Кобзаря учні, бо ще не вміли добре читати. Лише одна дівчинка так гарно декламувала, ніби співала найкращу пісню:

Садок вишневий коло хати, Хрущі над вишнями гудуть...

Початок цього вірша мені був близький і зрозумілий, бо вдома мали вишневий садок, веснами і у нас гули хрущі. Але то було вечорами, і наші хрущі товклися на кленах і ясенах у яру, де співав свою вічну пісню Батіжок. Може, і на наших вишнях жили хрущі, але я того не бачив, бо ті дерева росли за Батіжком, у нашому другому саду, куди, ми діти, вечорами не ходили.

На тому уроці я вперше почув слово «Кобзар» і навіть побачив ту святу для нашого народу книжку Т.Г. Шевченка.

Грачине містечко

Шлях, що стрічкою простягся на сто кілометрів від Хмельницького до Кам'янця-Подільського, чи не найкращий на древньому Поділлі.

По обидва боки асфальтованого шосе зеленим шумом стрічають подорожнього стрункі тополі, що вишикувалися нескінченними рядами, наче солдати на параді, розлогі волоські горіхи, чепурні клени, високі ясени, розкішні приземкуваті кущі.

На тому шляху, що за вісім кілометрів від міста Дунаєвець, є Козацька долина. З давніх часів її так називає народ. Передають з покоління в покоління, що на цій, колись широкій і рівній, долині запорізькі козаки вщент розгромили турецьких напасників. У страшній різанині загинуло багато наших хлопців, а ще більше — ворогів. Козаки винесли своїх посічених побратимів на пагорок, поховали і шапками насипали десятки високих могил. Ще й досі вони навіюють сум. А навколишні поля люди звуть могилками.

Саме там, вздовж Козацької долини, граки десятки літ будують у придорожній лісосмузі своє пташине містечко. Причому, як дбайливі господарі і неабиякі архітектори, використовують кожне дерево для спорудження своїх домівок-гнізд.

Величезна зграя птахів чомусь облюбувала собі це неспокійне місце, повз яке за день проносяться тисячі автомобілів, автобусів, тракторів, мотоциклів.

Спочатку на деревах було по одному гнізду, а тепер грачине містечко росте поверхами все вище і вище; на гілках одна над одною по три-чотири і більше пташиних домівок.

І живуть граки дружно.

Весною я випадково був свідком грачиної взаємодопомоги.

Біля кювету стояв чорний мотоцикл, а два чубаті парубійки полізли на дерева.

Птахи з криком знялися з своїх гнізд і величезною зграєю закружляли над містечком.

Як тільки хлопці наблизилися до найнижчих гнізд, граки кинулися на кривдників, і ті лантухами звалилися додолу.

Птахи не дали парубійкам спокою і на землі. Вони пікірували на них доти, поки мотоцикл не зник з очей.

Птахи ще трохи покружляли над рідною лісосмугою і, заспокоївшись, повсідалися на своїх гніздах. І лише зрідка чулося перегукування:

— Кра-кра-кра!

— Кра-кра!

— Кра-а-а.

Батіжок

Із сімдесяти двох тисяч річок, які мережать у різних напрямках землі України, є, мабуть, і п'ятикілометровий Батіжок, що відмірює свій шлях колишнім селом Могилівкою, яке тепер входить до складу міста Дунаєвець, і впадає біля Сичинець у тихоплинну Тернавку, а та несе свої води до могутнього Дністра.

Річка бере початок із кількох джерел, які напоїли водою три ставки біля районної лікарні. З останнього невеликий струмок пірнає у широку трубу і вигулькує аж за дорожнім містком на невеликій долині, замаяній високими вербами і різними кущами. Потім у нього виливає свою воду кількома джерелами засипана кимось нерозумним прадавня криниця, і струмок, промивши за багато літ неглибоке ложе, біжить поміж густими вербами, осоками і кленами, збираючи на своєму шляху прибережні джерельні і криничні води, води інших струмків, аж поки десь на другому чи третьому кілометрі свого життя стає річкою, хоч і невеликою, але річкою, яку й нарекли ще наші далекі предки Батіжком.

Отой скромний і тихий Батіжок, на якому влітку в окремих місцях і качкам ніде поплавати, весною, після багатосніжної зими, і влітку, якщо пройде злива, виходить з берегів, затоплює по вінця яри і долини і несе брудну воду і все, що попаде йому на шляху, аж до своєї старенької сестри — Тернавки.

З давніх-давен діти, особливо хлопчаки, дружили з річкою, нехай і неширокою і неглибокою. Влітку перегачували її болотяними греблями, поглиблювали русло. Купалися, вчилися плавати (а батьки були спокійні, бо втопитися в Батіжку не можна було), ловили раків і в'юнів у червонястих вербових коріннях, що густо помережили з обох боків береги річки. Водилася тут і риба. Правда, дрібна, але риба.

А ще Батіжок славився жабами! Бувало, як заспівають весною по всій п'ятикілометровій водоймі та її притоках і прилеглих калабанях, то відлуння їх квакання чутнісінько у центрі міста Дунаєвець — на древньому Ріжку. Куди там було змагатися солов'ям чи іншим птахам із дружним жаб'ячим а капельним хором!

Боровики

До бабусі Марини, що жила у селі Слобідка Гірчичанська, прибився надвечір. Старенька саме доїла корову на оборі.

Я привітався, поклав подарунки на стареньку табуретку і:

— Бабусю, я побіжу в ліс, може мені щось усміхнеться...
Дуже хочу грибів, смажених на вугликах.

— У лісі вже темно, сину. Завтра раненько підеш, а зараз відпочинь. Пройшов же сім верст.

— І все ж я пошукаю щастя...

З тими словами зняв з колика відро, перебіг єдину у цьому селі широку споришеву вулицю, на якій табунцями навпроти воріт своїх господарів збиралися ночувати гуси і качки, перебіг сусідське подвір'я, а там, за городом, — ліс! Такий же, як і кілька років тому, коли два тижні пас бабусину корову.

Втоптанною конюшиною стежкою буквально влетів у зелену стіну лісу... Було вже і справді темнувато.

Вирішив пошукати щастя скраю, де ще крізь густі крони дерев іноді пробивалися косі сонячні промені. Кинувся праворуч до великого дубового куща, віти якого лежали на землі. Рвучко підняв крайню гілляку — і ахнув! Земля була вкрита боровиками! Ніби хтось навмисне насадив кілька десятків великих і малих грибів. Від несподіванки впустив гілляку. Оглянувся, чи нікого нема поблизу, протер очі: чи не сон це? Витягнув з кишені складного ножика, якого спеціально купив у Києві для цієї мети (а тоді я закінчив три курси університету), опустився на коліна і поповз під казкову гілляку...

Через хвилин десять я випростався, радісно усміхаючись, і до дуба та лісу:

— Дякую вам, мої любі друзі, що не забули мене, що привітали таким дорогим подарунком!

Було за що дякувати: у руках тримав повнісіньке відро боровиків — великих, середніх і навіть дрібних...

Бабуся ще поралася коло корови, як я опинився перед нею із ношею. Вона аж нестямилася:

— Свят, свят, свят, сину! Хто це тобі наклав повнісіньке

відро боровиків?

— Хазяїн лісу, бабусю, сам Дубовик.

— Це ти справді, Миколко, чи снився мені з грибами? — перехрестилася старенька.

— Так, бабусю, це таки я. А Дубовик мені у Києві снівся, кликав до себе в гості. Оце мені подяка, що не забув його провідати...

Того вечора я досхочу попоїв смажених на вугликах грибних шапочок, які вміла готувати лише бабуся Марина.

Синьоокий серпень

Чи бачили ви, як цвітуть Петрові батogi? Не бачили? І не знаєте, які вони? Може чули, як старенькі їх іще називають диким цикорієм! А ростуть вони на узбіччі доріг, на занедбаних пасовищах, під плотами, на смітниках. Аж до серпня стирчать голі, безлисті кущики з довгими прутиками.

І раптом сонячного ранку серпень розвішує по тих довгих прутиках круглі шматочки синього-пресинього неба. І ті дивовижні синьоокі кущі-букети милують очі доти, поки сонечко із zenіту не зверне до заходу. Тоді квіточки, наче по команді, скручуються, ховаються у пазухи, і стає знову кущ непривабливим аж до наступного ранку. А як тільки вранішнє сонечко вип'є із прутиків росичку, то і заяскравіють неповторної краси сині квіточки. Від кольору цих квіточок у нашому селі Могилівці здавна місяць серпень називали синьооким.

Бевка

Тоді, у 1933-му, я ходив у третій клас. Зимою у школі під час великої перерви нам, учням, давали по тарілці ріденької бевки. Бевка — це таке пійло з борошна, рідка страва з крупів, бовтанка. Іноді, зо два рази, на тиждень, ще й перепало по шматочку глевкого хліба.

Та не кожного у школі підгодовували. На тарілку бевки мали право діти робітників, бідних селян і сироти. Якщо хлопчик чи дівчинка із середняцьких сільських сімей, хоч ті родини й були багатодітними, їх відганяли від столів.

У паралельному класі вчилися сестри-близнючки, здається їх звали Галею і Вірою. Вони були такі ж худенькі, як усі ми, але ніколи не хлєпали бевки їх завжди можна було бачити у куточку, за дверима. Дівчатка, чекали, поки вийдуть із-за останнього стола учні, і тоді вони підбігали до мисок, хапали їх двома руками, ї, наче голодні кішки, вилизували залишки бовтанки. Страшно було дивитися, як із кістлявих ротиків вискакували довгі сині язика, що нагадували ящірок чи змій, і кидалися на бевчані краплі, розгублені дітьми по столах і деяких мисках.

Якось я сьорбав ту несмачну юшку крізь зуби, чогось не хотілося їсти. Мабуть, тому, що поруч стояли сестри-близнючки і голодними блискучими оченятами проводжали кожну ложку у мій рот.

Я облизав ложку і покликав дівчаток:

— Підійдіть сюди.

Вони покірно наблизились. Я простягнув ложку Галі і порадив:

— Один раз сьорбаєш ти, а другий — Віра. Зрозуміли?

— Ага,— сказала дівчинка, схопила ложку, набрала з тарілки юшки і залпом проковтнула. Тоді знову зачерпнула ложку і чесно понесла до сестриноного ротика. Через кілька хвилин дівчатка виміряли бевку. Тоді Галя ще вилизала тарілку так, що й мити її не треба було.

Коли наступного дня я знову поділився бевкою з ученицями, то до нас підійшла піонервожата і сердито крикнула:

— Ти навіщо годуєш вовченят?! Якщо так робитимеш, то й тобі не дамо їсти. Втямив?

— Ні, не втямив, — буркнув я вперто.— Чого всім дають бевку, а Галі і Вірі — ні?

— А ти хіба не знаєш, де їхній батько? — грізно наступала на мене рудоволоса.

— Не знаю, — сказав, бо й справді нічого не знав про дівчаток.

— Їх батько — куркуль, у Сибірі він. Зрозумів?

— А дівчатка не хочать їсти?— не здавався я, бо слово

«куркуль» для мене означало те саме, що й «колгоспник». І те, і друге були новими словами у нашій тодішній шкільній мові.

На другий день дівчаток у їдальні не було. Я шукав їх очима, не їв бевку, бо думав, що таки придуть вони. Шматочок хліба, який дали мені, заховав у кишеню. Це для Галі й Віри заховав, бо сподівався таки зустріти їх, голодних.

І зустрів. Вони стояли у довгому коридорі біля вікна і плакали і з голоду, і від образи, розтираючи худенькими, що аж просвічувалися на сонці, рученятами сльози на запалих щічках.

Мені їх стало так жалко, аж щось здавило у грудях. Зупинився коло них, проковтнув якийсь клубок, що був застряв у горлі, і пошепки запитав:

— Чого ви не прийшли у їдальню?

— Нас... нас...—давилася сльозами Віра, — не пустила піонервожата... Гнала нас, як... як шкідливих кошенят...

Я витягнув з кишені крайчик, розломив його навпіл і простягнув сестрам. Але вони не поспішали брати хліб.

— Чого ж ви? — здивувався я. — Свою бевку з'їв, а це вам приніс... Беріть же...

І лише після повторного мого прохання Віра і Галя, оглянувшись, як наполохані зайчатка, наважились узяти простягнені шматочки черствого хліба.

Після бевки нам ще давали у залізних кухлях підсолоджений окріп, який забарвлювали замість чаю спаленим цукром. Окріп я сам випивав, з'їдав що-небудь, що мама давала з дому, а бевку переливав у кухню і під полою виносив з їдальні дівчаткам. Так я підгодовував їх зо два тижні.

Вже почало розвеснятися, дружно танув сніг, і голодні люди повеселішали: надіялись на зелень, на коріння, на листя. А моїх дівчаток у школі не було вже декілька днів. Тоді я пішов до бечників і запитав, чого не ходять до школи Галя і Віра. Білявий хлопчик сумно промовив:

— Вони з голоду попухли. Може, вже й померли. Бо їх мама теж лежала спухла.

— А ти знаєш, де вони живуть? — запитав малого.

— Знаю.

— Підеш зі мною до них після уроків?

— То недалеко від моєї хати. Як треба, то й піду.

І шматок хліба, і кухлик захололої бевки, і картопляник, що дала мати до школи,— все те я тримав під партою до кінця уроків і не виходив з класу під час перерв, щоб хто-небудь не полакомився подарунком для сестричок. А їстоньки ж хотілося! Особливо, коли сполоскав порожні кишки окропом. На шостому уроці намацав під партою хліб, вже почав ламати, та схаменувся. Мабуть, не з'їв тоді крайця, бо раптом учителька викликала до дошки.

Як тільки закінчився урок, то я зразу вибіг на подвір'я. Там на мене вже чекав білявий хлопчик, Грицько.

Йшли мовчки. Ще здалеку побачили навстіж відчинені ворота і хатні двері. З подвір'я віяло смутком і запустінням. Крім хати, не було жодної будівлі, лише засмічені місця, з яких уже позлазив сніг, свідчили, що колись там стояли чи хлів, чи стодола, чи комора. Недалеко від воріт висвічувала акуратними цямринами криниця, якою, мабуть, користувалися і сусіди, бо жолоб тягнувся вздовж плота на вулиці.

Сонечко пригрівало, було саме в zenіті. Ми зайшли на подвір'я, постояли, прислухаючись, і, боязко оглядаючись у якійсь злісній тиші, переступили сінешний поріг.

Із хати до сіней двері теж були відчинені. Там теж тихо, крізь маленькі віконечка до кімнати ледь заглядали сонячні промені.

Я зайшов до хати, оглянувся — не побачив жодної живої душі. Не було і меблів — ні стола, ні ліжка, ні скрині, ні стільця, як мали ми вдома. Лише вздовж стіни тяглася довга вузька лава, висів порожній мисник, а на стіні чорніли кілька ікон. Ще коло лави на долівці розстелена перетерта солома, на якій валялися подерта верета, щось подібне на подушку і ще невідомого призначення лахміття.

Несподівано хтось заворушився на лежанці. І вчувся з напівтемноти кволий-прекволий старечий голос:

— Хто там, люди добрі?

— Добрий день, — привітався я і ступив кілька кроків до лежанки, де у смердючому ганчір'ї лежала з висохлим лицем

бабуся. Мені стало страшно, і я ледь не впустив на долівку кухлик з бевкою.

— Хто ти, хлопчику? — простогнала старенька.— Чи не янгол з неба прилетів по мою душу?

— Ні, я із школи йду, — пробелькотів я, простягаючи кухлик.— Ось бевка. Приніс Вірі і Галі.

Бабуся застогнала, спробувала сісти, але не змогла. Насилу повернулася і тихо заплакала:

— Нема вже ні Галі, ні Віри... Нема і їх матері... Нині вранці забрали їх люди і поховали на цвинтарі... Не було з чого труни зробити... Хоч би одну на троїх... А мене ще Бог не забрав до себе... Ще киваюся, любий хлопчику...

Мене щось здавило у горлі. Я почав хапати ротом повітря. Тремтячими руками поставив коло бабиної голови кухлик з бевкою, шматок хліба і картопляник. Старенька щось говорила, а з моїх очей цюрком текли сльози.

Я позадкував до відчинених навстіж дверей, звідки віяло холодом, і наштотхнувся на Грицька, який голосно плакав...

Не пам'ятаю, як тоді добіг додому. Але не забулося, що прохворів усю весну... А одужувати почав, коли поїв лісових суніць.

Тоді я, як пізніше розповідала мати, витягнув обидві ноги з могили.

Жар-птиця

Ви чули казку про жар-птицю? Ні? Шкода...

А я не лише чув її з уст баби Марини, але й бачив у нашому казковому яру. Багато дерев залишилося ще з тих давніх часів, коли тут, а також на теперішніх городах був густий мішаний ліс. Правда, діди і прадіди вирубували старезні липи і дуби, а натомість насаджували верби і тополі, клени і ясени.

Посередині глибокого і широкого яру день і ніч жебонить невеличка річечка Батіжок, а у дуплах старезних верб водяться білки і їжаки, миші і сови, кажани і тхори, живуть різні птахи.

Якось я сидів на широкому ясеневому пеньку і готувався до екзамену з історії України. Аж чую: десь у густих зелених хвилях хтось на флейту заграє:

— Фіють-жіють-ліють-жіють-ліють...

А потім знову і знову... Через деякий час аж у сусідів об'явився новий флейтист... Я дослухався до тих віртуозів, що змагалися між собою... Де вже було до історії!

І раптом поміж кленами, вербами і липами промайнув яскраво-жовтий птах; наче засвітилося у яру на мить, як від сонця чи раптового вогню. Я аж кинувся від несподіванки, та птах зник десь у зеленому шумі над Батіжком. Подумалося, що то і є казкова жар-птиця.

І знову заграла, заспівала у листі флейта, і десь далеко обзивалася така ж музика...

Я підвівся з пенька, підійшов до замаєного вербовими і кленовими гілками струмка і ненароком побачив чудо: у розвилці кленової гілки висіло, наче колисочка, пташине гніздо...

Коли я показав ту пташину колисочку бабусі, то вона й сказала, що то такий прекрасний витвір нашої жар-птиці, а політературному — іволги...

З того часу я не раз бачив ту золоту птаху з чорними крильми і таким же хвостом. Але коли іволга пролітала у саду між яблунями, особливо, коли її освічувало сонце, тих чорних крил не було видно. Здавалося, що то пролітає золота птаха. Тому й називали її люди жар-птицею.

А може, іволга і справді з казки?

Війна, дітоньки, війна

Настала субота 21 червня 1941 року. Моя мати, Марія Миколаївна, з іншими жінками готувала святкові блюда на випускний вечір, а ми, випускники (то був перший випуск десятикласників колишньої Могилівської семирічної, а тепер Дунаєвецької середньої школи № 4), зранку допомагали вчителям виписувати атестати, а потім почали прибирати спортивний зал, де і мав відбутися святковий випускний вечір.

Спортивний зал займав приміщення колишньої Могилівської православної автокефальної церкви. У тридцятих роках спочатку церкву зачинили на замок, а батюшку кудись відправили (одні говорили, що старий сидить у в'язниці, інші — заслали його аж у далекий Сибір). Потім церкву перетворили у комору, де зерно повністю зіпсувалося (згоріло). Пару років церква пустувала, була зачинена, поки нею не зацікавилися фізкультурники, вірніше, їхня районна організація.

Найперше, з церкви скинули дзвони, позолочені хрести, завалили прекрасну баню, а стелю у тому місці забили дошками. А на дзвіниці на товстій металевій трубі приладнали величезне сталеве коромисло, по якому рухався трос із розгорнутим парашутом. Кругом дзвіниці, на рівні дверей, обладнали круговий дерев'яний майданчик, з якого і плигали хлопці і дівчата, тягнучи до землі великий білий парашут.

Між іншим, під час тимчасової окупації німцями містечка той же інженер, який розвалив церкву, на вимогу населення відбудував дзвіницю у гіршому варіанті, і церква знову почала діяти, правда, вже без бані, без різьбленого по дереву, позолоченого іконостаса. Та й святі тепер намальовані не першокласними художниками, не відчувається тої величної святості, що була до погрому. Отже, як увійти до теперішньої церкви (а тоді — до спортзалу), то над правими боковими дверима була, здається, колись намальована велика кольорова картина «Таємна вечеря» (Ісус Христос із своїми учнями). Тепер на тому місці зображено в'їзд Ісуса Христа в Єрусалим.

Картину «Таємна вечеря», як обладнували спортзал, разом з іншими іконами, що ними були розмальовані церковні стіни, забілили вапном. Та вапно місцями пообсипалося, і то там, то сям виглядали покалічені голови святих, хрести, руки, ноги, книги чи якісь невідомі сучасним людям предмети.

А в «Таємній вечері» вапно не забілило лише голову Ісуса, і він згори суворо дивився на нас, ніби осуджував за те, що ми, молоді, не поважали святих і законів своїх батьків, дідів, що грали м'яча, стріляли з малокаліберної гвинтівки у цьому, для багатьох людей, святому місці.

Над тими дверима, нижче голови Бога, хлопці забили товстого цвяха і на нього почепили велике панно — «Йосиф Віссаріонович Сталін і діти». Темний закуток зразу ніби повітлішав: адже на кольоровій картині було дуже багато яскравих квітів, а серед них — вождь і діти у піонерських червоних краватках. Те панно директор школи позичив на випускний вечір у фабричному клубі.

В іншому клубі випросили на свято гіпсовий бюст Сталіна, а також високу дерев'яну тумбу для нього.

Ми прилаштували під уже згаданим панно тумбу, висадили на неї білий бюст вождя, а дівчата нанесли живих квітів у слоїках, і куток вийшов по-партійному святковим, хоч і суворо дивився зверху на нашу метушню справжній господар цієї величної архітектурної споруди.

Надвечір у центрі залу розставили столи, які поносили із класних кімнат, змайстрували лави із дощок, для почесних гостей (вірніше, для начальства) приготували кілька десятків стільців, помили підлогу і зачинили приміщення. Ключ занесли директору школи.

Майже весь вечір і ніч ми блукали містечком, у невеликому парку біля клубу суконної фабрики співали народних і тодішніх пісень, прощалися з рідними вулицями, бо знали, що на нас чекає невідоме і дуже суворе завтра. У кожного були мрії, але ніхто не відав, чи здійсняться вони. Бо у тодішньому міжнародному повітрі сильно пахло грозою, грозою ураганною.

Під ранок забрели у лікарняний парк, а з нього, мимо ставків, через густі зарослі, вийшли у поле (тепер тут ціле селище!). Росла там густа пшениця. Ми нарвали цілі оберемки червоних маків, синіх волошок, грициків, інших польових квітів. Вже почало світати, як потомлені повернулися до школи.

А мимо школи, по шосе, йшли та йшли солдати, кіннота тягла гармати на Кам'янець-Подільський. Нас це не дуже дивувало, тому що цим шляхом вічно проходили радянські війська. Бо ж не так далеко був кордон з Румунією і колишньою Польщею.

Директор школи вже був на роботі, похвалив за квіти. Взяли у нього ключ і пішли до спортзалу, щоб квітами прибрати

ще один темний куток, закрити ними ліві бічні двері. То було десь о восьмій ранку.

Відчинили масивні двері, увійшли у приміщення. Котрась із дівчат злякано зойкнула:

— Ой?! Що це?!

Усіх нас поставило стовпами! І було чого: на підлозі лежало величезне панно, на якому був зображений товариш Сталін з дітьми, а біля столів валявся бюст вождя з відбитою головою і надщербленим носом. І на все те якось по-змовницькому зверху із стіни над дверима дивився Ісус Христос.

Покликали директора школи. Той спокійно сприйняв пригоду (ми дуже любили за витримку Оскара Йосиповича Гернштетера), усміхнувся:

— Занесіть ці шматки до мене у кабінет. Ми їх склеїмо, побілимо олійною фарбою і поставимо бюст на тумбі перед школою. А клубу відшкодуємо збитки.

І тільки я вийшов із спортзалу з шматками побитого бюста вождя, як побачив свою матір і ще кількох жінок, що бігли мимо кіннотників і голосили на всю вулицю:

— Війна, дітоньки, війна!!!

Мама припала до мене, почала обіймати, цілувати і так страшно ридала, що і я не стримався, а з рук випали гіпсові черепки...

Дідух

Коли згадую своє дитинство, то не можу обминути і дідуха. Зараз і не кожен знає, що це таке, особливо молоді люди, які хоч і живуть у селі, але не мають свого поля, на якому б вирощували жито і пшеницю, гречку і ячмінь, просо і кукурудзу, овес і льон, різні овочі. А що вже говорити про міських жителів!

Отже, дідух. З цим словом пов'язане зимове свято Різдво Христове, що православні християни відзначають кожного року 7 січня. А напередодні Різдва — Святвечір. Боже, як ми, діти, чекали цього вечора! А той день, який мав закінчитися Святвечором, нам роком здавався; особливо, коли ще й сонечко

світило, то думалося, що дню не буде кінця, що першої зіроньки на небі ніяк не дочекаємось...

І все ж сутінки кралися на наше подвір'я із густого, зарослого деревами і кущами, яру, де навіть у люті морози жебонів Батіжок поміж намерзлі патики, що нападали у річку восени, коли хуліганили, билися осінні вітри із зимовими, що обривали позолочене листя і кидали на землю, під ноги людям і тваринам. А ще сутінки пхалися на наше подвір'я із-за хліва, де навіть у сонячний день було якось незатишно, темнувато: може, тому, що хлів був обкладений в'язками із картоплиння — це, щоб корова і телиця менше відчували зимові морози. А ще сутінки відчайдушно дерлися із глибокої мурованої криниці та продухом із склепового льоху, не кажу вже про горище. Але з горища їм було трудніше пробитися на подвір'я, бо двері завжди зачинялися.

Легенькі сутінки заганяли нас до хати навіть тоді, коли на подвір'ї була висока снігова гірка, а коло неї — залита татом ковзанярська доріжка.

Нарешті наставала урочиста хвилина, коли відчинялися навстіж хатні двері — і ввалювалася хвиля білого морозяного повітря, а за ним — величезна в'язка соломи і невелика в'язочка пахучого сіна. Щоб не вихолодити хату, двері швидко зачиняли, а тато з порога звертався до всіх присутніх:

— Дозвольте внести дідух для маленького Ісуса, бо він у цю ніч колись родився у Вифліємі, добрий вечір!

Мати, що стояла біля стола (а ми, діти, сиділи рядочком на лаві), відповідала батькові:

— Просимо і дідуха і сіно до нашої хати на Різдво Христове!

Після цього тато розв'язував в'язку і розтрушував товстим шаром солом у долівці — від порога і до стола, до лав і ліжка. А мати у цей час потрусила сіном стіл і накрила білим святковим обрусом.

Потім тато приніс ще два великих приколоти, а також два невеликі снопи жита і пшениці, які стояли усі свята на покуті під образами.

Не буду детально переповідати, як ми гуртом при запаленій восковій свічці вечеряли з нової глиняної макітри

новими дерев'яними ложками пахучою кутею, варениками кількох сортів, пампушками та іншими смачними стравами.

Але для нас, дітей, найцікавіше починалося після вечері, коли ми починали гратися у дідусі. Батько й мати сідали на лаву біля стола і починали кидати пригоршнями волоські горіхи, а ми намагалися якнайбільше назбирати їх у соломі. При цьому ми кудкудахкали, як те роблять кури, кахкали по-качиному, сичали по-гусячи; кукурікали. Гармидер стояв до неба! І стояли такі порохи, що за різдвяні свята їх набивалося повно і в миснику, і на образах, і на штучних квітах, які висіли на стінах. Тому по святах мати білила хату.

Потім ми перебігали через холодні сіни до бабусі і дідуся, де починалася та ж гра у дідусі. Але тут було трохи по-іншому. Бабуся із великої торбини кидала волоські горіхи, а після неї дідусь витягав свою і посипав дідух лісковими дрібними горіхами. Ми лазили по дідуху, намацуючи руками і коліньми горіхи. Оте змагання, хто більше назбирає горіхів,— то була найбільша ваша радість.

У нашій хаті дідух лежав на долівці аж два тижні, включаючи і Водохреще. Правда і те, що солому перетирали ногами на порохи, особливо, коло порога.

А ще я згадував, що тато вносив і приколотки. І знаєте для чого? А щоб підкласти їх під подушки, бо всі свята ми спали на дідуху, застеленими веретами,— головами до образів, а ногами до вхідних дверей...

Прощалися з дідухом у саду: висипали залишки соломи на купу і підпалювали. Якщо густий дим окутував дерева, то йшлося того року на врожай фруктів і ягід, а коли дим йшов стовпом вверху, то на цвіт весною мають бути приморозки, а значить, не буде поліття на садовину.

Ось що таке дідух.

3 неопублікованих спогадів Миколи Магери

Коли і як став писати вірші? Таке питання ставлять переді мною читачі, відколи друком з'явилася збірка поезій «Я хочу жити». Відповісти на нього нелегко. Пам'ятаю, що першого

вірша написав десь у шостому класі, його вмістили у шкільній газеті. Ось його строфа:

Перше Травня – день єднання
Всіх країн пролетарів,
Що сьогодні виступають
Проти своїх ворогів...

Були ті вірші учнівські, примітивні. Ось для прикладу кілька таких мініатюр:

Вже муха весну відчуває,
Бренить на вікні ніч і день,
Щоранку схід сонця стрічає,
Весняних співає пісень.
На місці її не сидиться,
Літає з вікна на вікно,
І сонця ніяк не нап'ється,
Хоч як би її не пекло.

Ранок свіжий, тихе поле,
Гарні квіти там ростуть,
Ніжно, ніжно бринять бджоли,
Медом повні в вулик йдуть.
Сонце добре припікає,
Небо чисте, як сльоза.
Ясен листя підставляє:
Хай спада земна роса.

Лежу в траві зеленій,
Кругом кленева тінь,
І запах яблуневий
Доносить вітровій.
Трава така пухнаста,
Як коси у дівчат,
Як очі променисті,

Аж хочу цілувать.

Коли наші важкі танки пішли відбивати захоплену фінами територію, то зупинилися перед бруствером із трупів радянських воїнів. І не наважилися хлопці перемолоти тіла побратимів по зброї, а вискочили з танків і почали швидко розтягати трупи, робити проходи для гусениць. Мабуть, я закивався, а тому моє тіло передали санітарам. Я прийшов до свідомості, коли відчув, що мені щось вливають у рот... Потім була автомашина, потім, здається, літак, потім прокинувся повністю у Ленінградському шпиталю. Я все був забув, а через якийсь тиждень пригадав і хто я, і що зі мною сталося... І ще навіть написав віршовану казку, яку переслав у листах батькам /два листи збереглися, а третій зник/. Іноді ще я писав вірші вже на німецькому фронті, але радості від складання поезій у мене вже не було. Я скоріше ще писав за інерцією, щось у мені згасало, аж поки й зовсім той поетичний вогник не вкрився сірим попелом вже у Київському університеті...

В університеті мене потягло, як у 9-10 класах, до драматургії. Під час навчання я написав щось три кількаактних п'єси, подавав їх навіть на конкурси, давав читати самому Івану Антоновичу Кочерзі /двічі був у нього на квартирі/. Він радив мені почати писати і прозу, бо з драматургії, як зауважував великий драматург, важко їсти хліб.

Отже, інтенсивне моє віршування почалося з фашистською окупацією Поділля, особливо під час навчання у медшколі. Я не ховався з віршами, а читав хлопцям і дівчатам не лише у згаданих школі, але й Володі Римару, Петру Карвасінському, Василеві Капучаку, Петру Варфоломійєву, Василю Пацесору та багатьом іншим. Лише наприкінці 1942 року, коли була закрита медшкола, я почав ховатися із віршами, бо мене попередив дядько Омелян Буяр /тримав батькову сестру Ганну/, коли я прийшов до них, щоб дали хворим дітям трохи яблук, бо у них був великий фруктовий садок. Тоді дядько Омелян сказав, що його розпитував про мене староста села і бухгалтер німецького колгоспу, якого німці не розігнали; згадували вони і про «якісь твої вірші», а бухгалтер, розповідав дядько, пригадав навіть кількарічної давності, коли ти під час літніх канікул був вагарем

у колгоспі і зловив розкрадачів зерна /а серед них був і главбух колгоспу/ і намалював карикатури у стінній газеті на них. То ж стережися із віршами, радив родич, бо хтось із твоїх знайомих, кому довіряєшся, продає тебе. Мабуть, після тієї розмови з дядьком Омеляном і з'явилися мої вірші, у яких я писав, що «нові часи і нові люди, немає дружби серед нас» /"Римару Володі"/, а ще раніше, у вересні того ж року я зауважую: "Ні хто мене не розуміє, чужий я всім кругом..."

Якось до нас прийшла тітка Ліда із Слобідки Горчинецької /рідна сестра матері/. Я показав їй свої віршовані вправи, на зразок отих вправ, які навів у цих згадках вище. Вона обурилася таким віршуванням: "Як ти можеш писати про квіточки, коли кругом йде така страшна війна?" Та серце трохи у неї відійшло, коли прочитав ось ці вірші:

Куди не кинеш оком –
Кругом хати, поля,
А там лісок видніє,-
Чи це земля моя?..

Де ж ви, браття мої милі,
Козаки дебелі,
Що віддали на поталу
Ворогам оселі?..

Шумлять гаї,
Хмарки біжать.
Думки свої
Спішу стрічать.
Поля мої,
Люблю я вас,
Оці краї,
Де жив Тарас.

Двадцять вже мені минає

В цей проклятий час,
Що прийшов до нас.
Його люд весь проклинає
І проклятим називає
За війну оцю,
Ненажерливу,
Що поглинула країни
І зробила там руїни...

І хочу жити не рабом,
А вільним, як людина!
Не буду німцеві волом,
Хоч лишусь, як билина...

Після війни, особливо наприкінці п'ятдесятих на початку шістдесятих років я відновив по пам'яті деякі вірші із товстого зошита, наприклад: "Ще рано радіти", "До вас, продажні", "Якби я громовержцем був", "Мій друже вірний", "Там, далеко у Москві", «Знов людей побито», "Краю мій" та ще декілька. А у тому зошиті було коло сорока віршів, у яких я відкрито кликав до вбивства фашистів і жандармів, не їхати до Німеччини, створювати підпільні організації, партизанські загони та ін.

Твори М.Н. Магери

**Магера М.Н. Мати: оповідання та новели /Микола Магера.
– Л.: Каменяр, 1971. – 75с.**

Перша книга письменника, яку він присвятив найріднішій людині – своїй матері. Вона об'єднує 17 коротеньких новел і оповідань. У новелі «Лист до матері» М.Магера вимальовує величний образ матері через згадки сина, якому колись ненька із єдиної святкової спідниці пошила штани, щоб той наступного дня пішов до школи. Закінчується твір такими словами: «Знаю, мамо, що забули все це Ви, що здивує подарунок. Та пошійте,

ви, спідницю із сатину. Синю – синю... І вдягайте її, мамо, тільки на великі свята».

Образ матері наскрізний, він опромінює майже кожную сторінку в таких новелах як «Син кличе», «Чужинець», «Мати», « Журавлі летять».

Ця книга адресована вам, діти. Вона поведе вас стежками добра і справедливості.

Магера М.Н. Журавка: оповідання /Микола Магера: [художн. Микола Маловат]. – К.: Веселка, 1973. – 26с.: іл.

Якщо ти допитливий, любиш робити добро, умієш співчувати і хочеш чогось навчитися, то тобі ніколи не буде нудно, як не було нудно герою оповідання «Журавка» - Олесю.

З зацікавленням читатимеш ти і про те, як Олесь виростив журавлика. Разом із ним сумуватимеш за птахом, що виріс і покинув своїх друзів – як він там у вирії, чи долетів, чи витримав далеку путь?... А що було далі - дізнайся сам із сторінок книги.

Магера М. Н. Чубчик: оповідання та казки/Микола Магера: [художн. Олена Добровольська].– К.: Веселка, 1982. – 18 с.: іл.

Ненав'язливо, яскраво, напрочуд образною мовою привчає письменник своїх юних читачів, невгамовних хлопчиків і дівчаток, до щоденного пізнання навколишнього світу. У казці «Чубчик» автор трепетно розкриває любов до птахів. Читаючи казку ви навчитеся разом із нерозумним малим шпачком Чубчиком бути добрим, порядним, шанувати свій рід і рідну мову. Про цікаві пригоди малого шпачка, який хотів навчитися співати по - солов'їному, ти дізнаєшся, прочитавши цю казку.

Особливу красу казці «Чубчик» додають ілюстрації, зроблені художницею Л. Гармизою.

Магера М. Н. Юрасик: оповідання/Микола Магера: [художн. Галина Тульчевська].- К.: Веселка, 1984.- 14с. : іл.

В оповіданні талановитого подільського і українського письменника стільки цікавих розповідей і пригод, що мимоволі

думаєш: чи не вигадав їх автор? Але ні. В основу його творів покладені справжні події, які траплялися з ним самим, або його друзями чи родичами. Читаючи оповідання «Юрасик», ти полюбиш реального героя – Юрасика – племінника письменника. Юрасик – ваш ровесник. Він постає перед читачами живим, діючим, дуже розумним, допитливим хлопчиком, бабусиним помічником, який допомагає доглядати курей, дбає про кролів, поливає квіти на вікнах, разом з батьком ремонтує легковика. Кожна сторінка, вся книга загалом ненав'язливо, а так, мов би між іншим, підказує: у праці радість.

Книга читається легко, завдяки гарним малюнкам, які намалювала художниця Г.Тульчевська.

Це лаконічне і ненав'язливе оповідання переконає тебе в тому, що кожна людина у житті має чогось навчитись, кожному потрібно виконувати свої обов'язки

Магера М.Н. Друзі: повісті /Микола Магера: [малюн. Людмили Ільчинської].- К.: Веселка, 1988.- 54 с.: іл.

У повісті автор порушує питання про охорону і збереження рідної природи, закликає дітей піклуватися про крилатих друзів людини – птахів.

Ти уже напевно читав оповідання «Журавка», а повість «Друзі» є його продовженням.

Книга адресована юним читачам, а виразні малюнки художниці Л.В. Ільчинської вписуються у тканину повісті.

Якщо ти поринеш разом з усіма героями у світ цієї повісті, то ти дізнаєшся, як хлопчик Микита розорив гніздо журавля для колекції пташиних яєць, а мати іншого хлопчика Олеся підкинула журавлине яйце під гуску, і вилупилось пташеня, яке Олесь назвав Журавкою. Птах виріс, подружився з хлопчиками, а восени відлетів у вирій... Не можна без хвилювання читати листа Олеся, якого він пише на уроці разом з учнями за завданням вчительки. Хлопчик звертається до дітей далекого вирію, де зараз тимчасово живе його крилатий друг Журавка, з проханням оберігати птахів від звірів і злих людей. Прочитавши до кінця повість ти переконаєшся, що птахи – наші друзі.

**Магера М.Н. Добра дівчинка: казки /Микола Магера:
[худож. Лариса Гармиза].– К.: Веселка,1988.- 22 с.: іл.**

Хто з дітей не мріяв раптом потрапити у чарівний світ казки? Потрапити до нього, поблукати дивовижними стежками разом із казковою героїнею Лесею нам пропонує письменник у казці «Добра дівчинка». Леся – маленька господиня і дідусева помічниця. Оберігає все живе, дбає про птахів і звірів. А ще вона вміє розмовляти з квітами і птахами, павуками і бджілками. Леся – розумниця і роботяща, а більше ви про неї прочитаєте у казці «Добра дівчинка».

Ця казка навчить тебе, юний читачу, любити і поважати все живе: рідну природу, рідний край, і людей, які знаходяться поруч з вами.

Магера М.Н. Кам'янецькими стежками: повість /Микола Магера.- Хмельницький: Облполіграфвидав, 1989. – 157с.

Це художньо – історична повість про перебування Т.Г.Шевченка на Поділлі наприкінці вересня 1846 року.

Повість становить сім невеликих розділів – відповідно дням перебування поета у старовинному місті Кам'янці – Подільському. Кожний день – то передусім, зустрічі... З епізодів тих зустрічей постає перед нами постать молодого поета і художника, відкритого душею до поневоленого люду. В центрі оповіді – спілкування Тараса з учителем гімназії П. Чуйкевичем та гімназистів Петром, Грицьком, Одаркою.

Високо поцінував повість Олесь Гончар: « Шановний Миколо Никаноровичу! Дякую за книжку, за талановите відтворення тих місць, які я колись мав щастя бачити. Сподіваюсь, що читачі належно оцінять Вашу працю, яка знайомить нас так переконливо про перебування Шевченка у Кам'янці Подільському і рідкісними піснями, що йому там відкрилися»

Мова повісті характерна для подолян минулого століття.

**Магера М.Н. Батіжок: повість /Микола Магера.-
Хмельницький: Облполіграфвидав, 1990.- 98с.**

«Із сімдесяти двох тисяч річок, які мережать в різних напрямках землі України, є, мабуть, і п'ятикілометровий Батіжок, що вимірює свій шлях колишнім селом Могилівкою, яке тепер входить до складу міста Дунаївців, і впадає біля села Січенець у тихоплинну Тернавку, що несе свої води до могутнього Дністра». Так починається повість «Батіжок».

У повісті письменник піднімає тему збереження рідної природи. Тут мова йде про невеличку річку Батіжок. Ви уважно простежите за тим, як головні герої Сергійко, Павлик і Толя чистять захаращену дорослими річечку від різного мотлоху та сміття, як при цьому гартуються характери школярів. У цьому творі письменник також наголошує і на тактовне, розумне спілкування батьків з дітьми, на те, як старші непомітно для дітей, спрямовують їх енергію у потрібному напрямку. Повість сподобається юним читачам, спонукаючи їх на добрі діла.

Твір написаний з великою любов'ю до природи неповторного подільського краю, вона читається з неабияким захопленням, тримаючи в напруженні від першої до останньої сторінки. Адресована повість дітям та їхнім батькам.

Магера М.Н. Хлопчачи: повісті та оповідання /Микола Магера: [худож. Ігор Кравець].– Л.: Каменярь, 1990. - 158с.: іл.

До книги входять дві повісті «Пастушки» і «Друзі» та цикл оповідань «Хлопчачі вибрики».

Читаючи повість «Пастушки», ти зустрінешся із столичним хлопчиком Ігорем, який на літні канікули приїжджає в село до дідуся і бабусі і втягується в ритм трудового сільського життя. А який виховний потенціал закладений у розповідях діда Юхима про У.Кармалюка, про дівчину Марусю, що сама загинула, але попередила односельців про напад татарів, про нелюда Охріна, сина якого, як і в біблійні легенді про Каїна і Авеля, ворогували між собою і загинули обидва! Ігор і його нові друзі – Іванко, Віталій, Таня сприймають річку і ліс, сільські садки і дбайливо доглянуті городи як звичне середовище свого існування і разом з цим формується у свідомості підлітків гордість за свій рідний край.

А якщо поруч цих пейзажів поставити малі, але досить милі поезії в прозі, що увійшли до циклу «Хлопчачі вибрики», - «Кленчук» та «Ручай», то перед нами постає не тільки закохана в рідну природу людина, а й майстер словесного живопису.

Щодо другої частини книжки, то повість «Друзі» вже виходила окремою книжкою. І тут, як і в циклі оповідань «Хлопчачі вибрики», прославляється праця, доброта, увага до старших і повага до них, любов до природи.

Магера М. Н. Я хочу жити: поезії /Микола Магера.- Хмельницький: Облполіграфвидав, 1990. – 53 с.

«Я хочу жити не рабом, а вільним, як людина», - саме такими словами розпочинається збірка поезій «Я хочу жити», вірші, що увійшли до неї написані під час німецько – фашистської окупації Поділля та на фронті в 1942 -1945 роках.

«Мені ці поезії дуже дорогі, бо засвідчують нескореність тодішніх юнаків і дівчат перед кривавим фашизмом, засвідчують віру поневоленого народу у волю, у свою перемогу» - так написав М.Магера у передньому слові до цієї книжечки.

Тут твори про рідне місто, сплюндровану подільську землю («Місто», «Краю мій»), твори, у яких поет закликає до боротьби з фашизмом («Дайте зброю хлопцям нашим»), а також фронтові поезії «З фронтових листів». Вам буде цікаво дізнатися, як вчорашні випускники з шкільного балу потрапили на згарища війни.

Магера М.Н. Зелені паляниці: оповідання, новели, казки, повісті /Микола Магера.– Хмельницький: Редакційно-видавничий відділ, 1991. - 131с.

До збірки «Зелені паляниці» увійшли невеличкі оповідання для дошкільнят, ряд оповідань та новел для школярів різного шкільного віку та їхніх батьків та повість «З давніх літ».

Всі новели – це жива історія того покоління, в якому народився, жив і виховувався письменник. Переважна більшість творів має автобіографічний характер. Кожна з новел,

як завершальний твір. А всі вони об'єднані ліричним героєм: селянським хлопцем, що нагадує самого письменника.

Так, у новелі «Моє коріння» розповідається про батьків письменника, тут майже немає авторських домислів. У новелі «Мати Божа» - страшна картина варварського руйнування комуністами православного храму, у новелі «Діда спродують» - розповідається про розкуркулення заможних селян – господарів, у новелі «Бевка» - дізнаєтесь про вимирання дорослих і дітей нашого краю під час голоду 1932 – 1933 р. в Україні.

Хто прочитає, ніколи не забуде гіркий смак «Зелених паляниць», в яких перед вами постануть чорні сторінки недавнього минулого, які викликають велике співчуття і жаль.

Автор пропонує цю книгу для сімейного вечірнього читання.

Магера М. Н. Хитрий горобчик: оповідання /Микола Магера.- Хмельницький: Редакційно-видавничий відділ, 1993. – 62с.

Це збірка оповідань про тварин, птахів і природу, яку письменник присвятив подолянам на честь 500-річчя від дня заснування міста Хмельницького.

Як цікаво і захоплююче автор розповідає про звичайних наших пернатих сусідів і домашніх тваринок, які мешкають поряд з нами: ластівок, омелюх, синичок, дятлів, шпаків, горобців, а також вірних друзів собак і котів. Ці розповіді автор не вигадав, а розповів тільки те, що бачив на власні очі. Наче зблизька ви побачите грачине містечко, яке простягнулося: «...вздовж Козацької долини, де десятки літ граки будують у придорожній смузі своє пташине містечко. Причому, як дбайливі господарі і неабиякі архітектори...». А поряд з тваринами письменник правдиво показує людей – і жорстоких і посправжньому добрих. У своєму оповіданні автор наголошує, що чим більше ми знатимемо про тварин красиве, тим частіше буде виникати бажання берегти їх. Чи не так? Книжка розрахована на шанувальників рідної природи.

Магера М.Н. Читаночка /Микола Магера.- Хмельницький, 1995. – 71 с.: іл.

До книги ввійшли кращі твори письменника, відібрані із раніше друкованих збірок – оповідання «Україна – наша Батьківщина», «Маленький поет», «Вередуха», «Мати Божа», повість «Юрасик», поезії і казки.

До кожного прозового твору додані запитання для кращого осмислення сюжету та для розвитку усної мови дітей.

Гарно відгукнувся про книжку О. Гончар: «Багато думок викликають Ваші розповіді про дітей Поділля, про їхні нелегкі долі. Такі людяні, такі природні ці життєві історії – вони, я певен, знайдуть дорогу до читача...»

«Читаночка» є неоціненним дарунком всім українським дітям.

Магера М. Н. 3 давніх літ: повість /Микола Магера. – Хмельницький: Поділля, 1995. – 96 с.

Особливої уваги заслуговує повість у новелах «3 давніх літ», вона має автобіографічний характер. Це пам'ять про пережите, вистраждане, це те, про що автор, очевидець і учасник тих подій, не міг не повідати людям. Він ніби виконав заповіт тих, хто вже пішов в небуття.

Тут і розповідь про селянина («Іван Максимович», «Діда спродують»), що жив по правді, совісті, трудився і ніколи не зазіхав на чуже. Автор підкреслює красу такого несуетного, природно прожитого життя. І передає щирий біль, співчуття цієї літньої людини, яку тяжко кривдять. Відбирають нажите дідами – прадідами - розкуркулюють.

Саме цій книзі дав високу оцінку О.Гончар: «Якби моя змога,- писав авторові Олесь Терентійович, – то я такі речі, як «Мати Божа» або «Діда спродують» і «Зелені паляниці» давав би в шкільних читанках, щоб їх читала вся юна підростаюча Україна...»

Магера М.Н. Привіт тобі сонце!: поезії, казки, щоденник /Микола Магера. – Хмельницький, 1995. -134с.

«Привіт тобі, сонце!» - чудова крилата назва, яку дав автор книжці, - апофеоз віри в Перемогу молодого юнака – поета. Це не просто книжка, це історично – літературний документ вражаючої сили. Тут зібрані вірші, написані двадцятирічним юнаком в безпросвітні ночі фашистської окупації, вірші взяті з листів, що писав молодий солдат додому в рідну Могилівку (Дунаївці).

Ось рядки з першого вірша книжки «Якби я громовержцем був!»:

Якби я сонцем стати міг,
Якби хто силу його влив,
Вогнем незгасним б спалахнув
Й фашистів всюди спопелив!

Письменник - молодий подолянин, засвідчив у своїй поезії невмирущість духу української нації, волелюбність і гнівну непокору рідного народу в роки Другої світової війни.

А ще у збірці – п'ять віршованих і одна прозова казка, написані в 1943 – 1944 роках. І завершальним розділом книги є «Щоденник» - записки телефоніста мінометної батареї в останні місяці війни та повоєнні враження від переходу Чехословаччина – Австрія.

Магера М.Н. Казка про Хоробрих з Найхоробріших /Микола Магера: [художн. Михайло Андрійчук].– Хмельницький, 1997.- 24с.: іл.

Ми не маємо ніякого сумніву у тому, що ти прочитав багато казок. Микола Магера - майстер дитячої казки. Полюбилися малечам і школярам його казки «Чубчик», «Добра дівчинка», «Неслухняне курчатко», «Оксанка». Наступну «Казку про Хоробрих з Найхоробріших» автор присвятив своєму земляку, краєзнавцю, професору В.С. Прокопчуку. У казці письменник засуджує загарбницькі війни, поневолення народів, зрадників і різних перевертнів, які цураються свого народу, рідної мови і культури. Цікавий зміст, образна мова казки навчить вас, діти, любити рідну солов'їну українську мову.

«... на високій священній горі росло невмируще чудо – дерево Мови, що було життям народу волелюбного. Як тільки в

сім'ї народжувалася дитина , батьки зривали з чудо – дерева листочок і прикладали до уст немовляти... і починала вона говорити мовою батьків...» - саме такими словами розпочинає свою казку письменник. Читаючи казку дізнаєтеся, як пишався народ своїм чудо – деревом Мовою. Народ волелюбний охороняв його від нападників і ворогів, нікому кривдити не давав. Але злий цар Нелюд вирішив знищити чудо – дерево Мову... Закінчується казка тим, що правда перемогла кривду, народ волелюбний визволився з неволі і зажив щасливо на своїй рідній землі. А святе чудо – дерево Мова розрослося на всю священну гору, своїм вершечком до синього неба, до золотого сонця тяглося.

Казка увійшла до шкільної програми для 5 класу.

**Магера М.Н. Вибрані твори: оповідання, казки, повісті
/Микола Магера: [худож. Михайло Андрійчук].–
Хмельницький: Поділля, 1998.- 375с.: іл.**

Микола Магера – відомий український і подільський дитячий письменник, лауреат премії імені Мелетія Смотрицького і Богдана Хмельницького – співець дитячої душі. Більшість його творів для дітей і про дітей.

У запропонованій вам книзі зібрані кращі твори письменника різних років. Письменник вміло змальовує барвистим українським словом невеличкі картини з натури, особливо це видно, коли він розповідає про птахів, звірів, дерева і квіти в оповіданнях «Кленчук», «Ручай», «Калина», «Тополя», «Весняна мелодія».

Для старших учнів у цій книзі вміщено цікаві оповідання «Знахідка», «Подарунок мамі», «Покарання», «З першої зарплати» та інші. Згадані твори навчать читача бути чесними, працьовитими, дбати про старших. Хіба не схвилює вас хлопчик Левко («З першої зарплати», який ціле літо допомагав дядькові пасти телят, заробив трохи грошей, із першої зарплати купує матері і сестричці подарунки? Переживатиме юний читач і за Юрка («Знахідка»), який знайшов гаманець з грошима і не знає, що з ним робити...

Однотомник розрахований на дітей різного віку, а також для батьків для вечірнього читання з найменшими.

«Вибрані твори» гарно ілюстровані заслуженим художником України Михайлом Андрійчуком.

Магера М.Н. Мій Т.Шевченко: повість, оповідання /Микола Магера. – Хмельницький, 2002. – 140 с.

У Миколи Магери свій Шевченко. А відкрився він йому давно. Ще з дідусевої науки. Та, власне перегортаючи сторінки цієї книги, ви заглянете в пережите і передумане самим письменником.

«...В дідовій хаті, була початкова школа. Одного разу вчитель дозволив мені з дідом побути на уроці. Затамувавши подих, я вперше слухав, як вчитель декламував вірші Шевченка. На тому уроці я вперше почув слово «Кобзар» і навіть побачив ту святу для нашого народу книжку Т. Г. Шевченка» - так описує автор свій перший дотик до Великого Кобзаря.

А потім були твори «Тарасе», «Кам'янецькими стежками», «Вимушена ночівля», « На шхуні», які злились в одне ціле «Мій Т. Шевченко».

Книжка розрахована на широке коло читачів – учителів, студентів, учнів різних форм навчання.

Магера М.Н. Безсмертний корінь: оповідання та новели, повість «Надійка» /Микола Магера. – Хмельницький, 2003. – 159 с.

Цю книгу автор присвятив 600-річчю заснування міста Дунаївці та 80-річчю Дунаєвецького району.

Відкриває збірку поема «Безсмертний корінь, де письменник з гордістю наголошує: «Народе мій, моя ти Україно,

Пишаюсь тим, що в моїх жилах
Пульсує кров твоя прадавня,
Що сином звуся я твоїм,
Що українцем чесним я родився
На землі Подільській – казці України.»

До неї увійшло 22 твори. Цієї цифри боятися не варто, бо письменник пише лаконічно, твори його мають динамічні сюжети, ніколи не бувають нудними. Твори цієї книжки невеликі, але це не є недоліком, а скоріше досягненням. Автор зупиняє вашу увагу на одній, але яскравій миті якогось героя, досліджує душевні порухи. В творах висвітлюється пильна увага і любов письменника до людини. Особливо чарує мистецьке відтворення картини розставання з життям трудолюбивого подружжя Никанора і Марії в оповіданні «Останні хвилини». Не менш цікавою є новела «Вареники». Схвилюють до сліз і новели та оповідання: «Найдорожче», «Батько», «Проводжала мати сина», «Кілька монологів».З особливою теплотою у новелі «Дідусевою стежкою» письменник описує красу Подільського краю, а також піднімає проблему Адамівських гончарів. Книжка розрахована на широке коло читачів. Вона захопить душі не тільки дітей, але й їхніх батьків.

**Магера М. Моє воскресіння /Микола Магера.-
Хмельницький, 2003.- 39 с.**

До збірки увійшли 22 поезії, написані в останні роки, коли Україна стала незалежною державою. Автор був справжнім патріотом України, любив свій край і на честь 600-річчя рідного міста присвятив вірш «Дунаївцям - 600!», який відкриває книгу.

Любе місто Дунаївці,
славне і чудове,
Нині сповнилось тобі
рівно аж шістсот!

Твоя врода нас чарує...

Ось так з любов'ю, любий читачу, письменник відгукується про своє рідне місто.

Мотив всіх поезій – віддзеркалення часу, патріотизм і любов до свого міста, до земляків, які творять свою Україну, бережуть її від скверних і байдужих чужинців. Це звернення до сущих і прийдешніх, заповіт берегти Україну, гімн вічному кохання.

Книга розрахована на широке коло читачів.

Магера М. Н. Їх щастя попереду: п'єси /Микола Магера.- Хмельницький, 2003.- 99 с.

У збірнику одноактних п'єс «Їх щастя попереду» відомий український письменник змальовує стосунки між молодими людьми і їхніми батьками у селі, висміює недоліки виховання окремих осіб, утверджує здоровий спосіб життя.

Десяток відредагованих творів різних років вміщених у цій книзі знайдуть своїх прихильників.

Магера М. Н. Маленька хрестоматія /Микола Магера: [художн. Михайло Андрійчук].- Хмельницький, 2004. - 63с.: іл.

У ваших руках «Маленька хрестоматія». І хоч книжечка тоненька, але в ній є велика сила.

Твори зібрані в цій хрестоматії рекомендує Міністерство освіти України для текстуального вивчення у розділі «Літературні казки» - «Казка про Хоробрих з Найхоробріших», а для самостійного читання казки «Чубчик», «Подорож до зірок», для позакласного читання – новели з повісті «З давніх літ» : «Матусенько-о-о!», «Мати Божа», «Бевка», «Зелені паляниці».

Ці твори – частинка самого автора, це все пережите, побачене, вистраждане. Читаючи їх, ти ніби бачиш все відтворене уявою письменника, переживаєш разом з ним і його героями.

Книга гарно ілюстрована заслуженим художником України М.Андрійчуком.

Магера М. Н. Дві повісті: З давніх літ; Пастушки /Микола Магера: [художн. Михайло Андрійчук].- Хмельницький, 2005. – 277с.: іл.

До книжки «Дві повісті» увійшли раніше друковані повісті «З давніх літ» та «Пастушки», але письменник вніс багато змін у твір «Пастушки».

Цикл новел «З давніх літ» - це гіркі спогади із дитинства письменника: розкуркулення діда, голод 33-го, розпалювання ворожої боротьби між людьми під виглядом «класової боротьби». Ці новели вразять читача правдивістю. Цікавими для

малих читачів є замальовки сільського побуту нашого краю 1920 років, побуту, що відійшов уже в минуле і забувається. Автор засобами художнього слова відображає селянські традиції, народні звичаї і вірування подолян.

Дидактичний пафос повісті «Пастушки» виховає у дитини любов до праці, повагу до старших.

Книга розрахована на учнів різного шкільного віку.

Магера М. Квітка папороті: казка /Микола Магера.- Хмельницький, 2006.- 37с.

Казка «Квітка папороті» розпочинається так : «У ніч на Івана Купайла мені наснилося таке, чого на білому світі ні я, ні жодна людина не бачила і не відчувала. Ніби я був у Чорному лісі, що розкинувся праворуч від дороги, яка веде з Дунаєвець аж до села Голозубинців і далі. І було це опівночі...» Саме опівночі головний герой казки побачив квітку папороті. А вранці розпочалися справжні дива: розмовляли між собою меблі, книги, дерева, птахи, звірі. І головне, що наш герой розуміє їх мову, чує у кімнаті, на вулиці голоси знайомих і незнайомих людей – так ти дізнаєшся про сторінки з історії України та рідного краю у новому баченні, новій оцінці: про Київську Русь, репресії, Велику Вітчизняну війну, незалежну Україну та її символи, про святі імена українського народу. Тому любий читачу, коли ти прочитаєш цю казку, то зрозумієш чому автор назвав її «Квіткою папороті».

Слово про митця

Коли дитина потя-
ється до твоєї книж-
ки - чи є більша
нагорода автору?

Кость Гордієнко
31-VIII-92 Харків
ПІСЬМЕННИК
С. 11-12
ПІСЬМЕННИК

/з листа К. Гордієнка до Миколи Магери/

Ще далеко до перебудови, до проголошення незалежності України, своїм натхненним словом Микола Магера закликав читачів любити свій рідний край, природу берегти, шанувати материнську мову, пам'ятати свій рід, своє коріння. І хоч свої твори він адресує дітям, але й дорослі впізнають себе у них, бо ж усі ми родом з дитинства.

Віталій Мацько

Микола Магера – співець природи, співець дитячої душі. Вони – природа і діти – головні герої більшості творів відомого письменника. Микола Магера – майстер дитячої казки. Полюбилися малюкам і школярам початкових класів казки – «Чубчик», «Добра дівчинка», «Неслухняне курчатко», «Оксанка», «Грицько», та інші. Герої цих книг шанують рідну мову, оберігають все живе, дбають про птахів і звірів, насаджують плодові дерева і квіти, слухаються батьків і вчителів, поважають старих, люблять рідний край.

Віктор Кривошия

Микола Никанорович дуже уважний до будь-яких проявів літературної творчості дунаєвчан, їх успіху. Відгукнувся на нашу спробу узагальнити й опублікувати поетичний доробок дунаєвських учителів та учнів, який 1993 року побачив світ в збірці «Тернавське гроно».

В. Прокопчук

Микола Никанорович Магера став учителем, бо письменник, як мовив хтось із видатних, - це учитель народу. Рідному народові він дарував і дарує свою творчість – високо людяну, гуманістичну, так потрібну всім, а особливо юним, - підростаючому поколінню молодії держави.

Всеволод Луговий

Твори Миколи Магери – джерело духовності. Письменник щиро любить Україну, рідне Поділля, його людей, найперше – дітей. До них він випромінює ласку, доброзичливість.

Дмитро Брилінський

Розумно і тактовно Микола Магера малює перед дитиною світ, в якому є і добро, і зло. Майстерно, через дитяче сприймання, передає скорботні сторінки з життя рідного українського народу – трагедію голодомору, розкуркулення, руйнування храмів.

Євгенія Гінзбург

У Миколи Никаноровича Магери широкий діапазон творів для дітей і про дітей. Популярністю серед читачів користуються книжки «Чубчик», «Журавка», «Друзі», «Юрасик», «Добра дівчинка», «Хитрий горобчик», «Читаночка». Настільними у школярів стали «Зелені паляниці», «Кам'янецькими стежками», «Читаночка» та інші.

*Валентина Магера,
сестра письменника*

Ось цикл новел «3 давніх літ», що умовно названі повістю. Скільки тут гірких спогадів із «золотого» дитинства: і розкуркулення діда, і голод 33-го, і розпалювання ворожнечі між людьми під виглядом «класової боротьби». Особливо вражають правдивістю, часом натуралістичними подробицями «Діда спродують», «Зелені паляниці», «Червона валка». Прочитайте книжечку Миколи Магери «Я хочу жити», прихиліться до неї, як до чистого лісового джерельця, і ви

відчуєте не тільки важкі стогони землі-матінки, не тільки голоси далеких поколінь, але й велику силу надії і віри.

О. Онишко

Тема збереження всього живого на землі звучить у його книжках «Журавка», «Чубчик», «Друзі», «Хлопчаки». Їх радо сприйняв читач – жодна не залежувалася на полицях книгарень.

І. Кигитіна

До Миколи Никаноровича діти горнуть. Як тішилася донечка книжечкою казок «Добра дівчинка» з теплим дарчим написом. А в рік 50-річчя Перемоги, Наталочка, ні слова нам не сказавши, купила червоні тюльпани і поїхала до Миколи Никаноровича, щоб привітати його з великим травневим святом, святом, за яке він пролив і свою кров. Як це хвилює, зворушливо й символічно – подумав я тоді! Наймолодше покоління незалежної України вшановує найстарше покоління, яке дало відсіч фашизму, відстояло мир на рідній землі.

В. Олійник

Ми глибоко шануємо і любимо Миколу Никаноровича Магера за правдивість і щирість, за промені доброти. Це дійсно учитель, охоронець рідного слова, лицар національного духу, йому на роду було написано стати дитячим письменником, бо народився у День знань – 1 вересня 1922 року і все життя сіяв розумне, вічне, добре в душі читачів.

Т. Прокопчук

МАТЕРІАЛИ ПРО ЖИТТЯ І ТВОРЧІСТЬ М.Н.МАГЕРИ

- Державна нагорода письменнику Миколі Магері: [вручено орден «За заслуги» III ступеня] // Дунаєвецький вісник. – 2008. – 7 лют .

- Іванець О. До духовних джерел: [в РДБ відкрито музей М.Магери] / О.Іванець // Дунаєвецький вісник. – 2010. – 16 верес.
- Іванець О. У Дунаївцях відкрили музей Миколи Магери / О.Іванець // Є Поділля. – 2010. – 16 верес.
- Карась П. Миколі Магері – 75 / П.Карась // Літературна Україна. - 1997.- 25 верес.
- Карась П. Я хочу жити: [Миколі Магері – 75] / П.Карась // Подільські вісті.- 1997.- 2 верес.
- Кордон А.Ми пам'ятаємо тих, хто славить нас у слові / А.Кордон // Дунаєвецький вісник. – 2008. – 26 черв.
- Котович О. Нова книжка земляка: [про повість М. Магери „Друзі"] / О.Котович // Радянське Поділля. - 1987. - 30 черв.
- Кузін Б. І в осінь пізню з юним серцем входить... / Б.Кузін // Подільські вісті. — 2002. - 30 серп.
- Кульбовський М. Бринить струна людяності і добра / М.Кульбовський // Подільський кур'єр. - 2002. – 5 верес.
- Кухар - Онишко О. Правдиво і з любов'ю / О. Кухар - Онишко // Радянське Поділля. -1991.-28 квіт.
- Кухар - Онишко О. Ще один документ лихоліття / О. Кухар - Онишко // Корчагінець. – 1991.-15 квіт.
- Літературна Хмельниччина ХХ століття. Хрестоматія / [упоряд. М.Федунець]. – Хмельницький, 2005. – С.191 – 199.
- Маринич Н. Учителю доброти: Письменник Микола Магера / М.Маринич // Подільські вісті. - 2004. - 12 серп.
- Мачківський М.А. Рoste хлопчик Юрасик / М.Мачківський // Корчагінець. - 1984. - 26 лип.
- Мацевич А.Ф. Найглибше почуття / А.Мацевич // Радянське

Поділля. -1971.-24 берез.

- Мацевич А. Здрастуй, „Журавко"! / А.Мацевич // Радянське Поділля. - 1974. - 11 трав.
- Микола Никанорович Магера // Дунаєвецький вісник. - 2002. - 31 серп.
- Наш Микола Магера / [упоряд. В.Олійник, В.Кушнір]. - Хмельницький: Поділля, 1997. - 79 с.: іл..
- Олійник В. Добротворець, чародій / В.Олійник // Моя газета. - 2002. - 29 серп.
- Олійник Н. Тепло родинного гнізда/ Н.Олійник// Сімейна газета.- 2002.- 11 верес.
- Остапчук О. « Я ваш і серцем, і душею»/О.Остапчук// Дунаєвецький вісник. - 2002. - 14 верес.
- Онишко О. З роси і води Вам...: [М.Магері - 70 років] / О.Онишко // Подільські вісті. — 1992. - 1 верес.
- Поліщук Ю. Микола Магера - почесний громадянин міста Дунаївці / Ю.Поліщук // Літературна Україна. - 2002. - 26 верес.
- Прокопчук В. У вінок земляку: [про святкування 70 - річчя М.Магери] / В.Прокопчук // Дунаєвецький вісник. - 1992.- 8 верес.
- Прокопчук В. У вінок ювіляру: [до 75 - річчя М. Магери] / В.Прокопчук // Дунаєвецький вісник. - 1997.- 30 серп.
- Прокопчук В. З Подільського кореня: [Миколі Магері – 85] / В.Прокопчук // Подільські вісті. - 2007.- 4 верес.
- Прокопчук В. Наш Микола Никанорович Магера – ювіляр: [до 85 - річчя з дня народження] / В.Прокопчук // Дунаєвецький вісник. - 2007. - 31 серп.
- Сваричевський А. Щоб більше було друзів: [про книгу М.Магери „Друзі"]/ А.Сваричевський // Радянське

Поділля. - 1988. - 19 січ.

- Фурман Л. Кімната – музей М. Магери діє / Л.Фурман // Дунаєвецький вісник. - 2008. - 26 черв.
- Храпач Г. З нового врожаю: [про творчість Миколи Магери] / Г.Храпач // Радянське Поділля. -1991.-21 трав.
- Цимбалюк М. Запроваджено Магерівські читання / М.Цимбалюк // Подільський кур'єр. - 2010. - 16 верес.
- Цимбалюк М. Миколу Магеру відзначила академія педнаук України / М.Цимбалюк // Подільські вісті.- 2007.- 9 лют.
- Чабан В. Великий син свого народу / В.Чабан // Дунаєвецький вісник. - 2008.- 26 черв.

Вас запрошує музей Миколи Магери

10 вересня 2010 року під час обласних Магерівських читань у дитячій районній бібліотеці відбулися урочистості з нагоди відкриття музею письменника-земляка Миколи Магери за участю представників районної влади, обласних організацій Національної спілки краєзнавців, спілки письменників України, центру дослідження історії Поділля інституту історії України НАН України при Кам'янець-Подільському національному університеті ім. Т.Г.Шевченка, друзів, колег, родичів письменника та широкої громадськості міста. Стрічку у новоствореному музеї перерізали Тетяна Панасевич, голова Дунаєвецької районної ради, та Валентина Магера, сестра письменника, Заслужена вчителька України.

У фондах музею понад 200 експонатів. Це рукописи, твори письменника, документи про навчання та трудову діяльність, бойові нагороди, фронтові реліквії, листи, альбоми, особисті речі. Тематико-експозиційний план музею відкривається портретом Миколи Магери та першим розділом «З родини починається Україна». Тут експонуються фотографії найрідніших – дідуся, батьків, свідоцтво про народження письменника, макет хати, де він народився та виріс. У наступних розділах музею «Тривоги фронтових доріг», «Вчитель від бога», «Письменник, громадський діяч», «З Шевченком у серці». Чимало цікавих експонатів: зокрема військовий квиток, карта часів Великої Вітчизняної війни, на якій він написав: «Цю карту я привіз з Австрії, на ній позначені місця, де проходила наша армія у 1945 році», фрагменти з листів О.Гончара, К. Гордієнка, М. Жулинського до Миколи Магери, квиток члена спілки письменників України, медаль Макаренка, орден «За мужність», значок «Відмінник народної освіти» і, звичайно, книги. Їх більше 20, всі з дарчим підписом автора. А також щоденники, спогади, неопубліковані матеріали, електронні носії, інші експонати.

З часу створення музею, його вже відвідали сотні наших читачів та гостей міста.

Тамара Прокопчук,

Зміст

З любов'ю до рідного краю	
Микола Магера і Дунаєвецька районна бібліотека: 20 років творчої співпраці	
Із творів Миколи Магери	
З неопублікованих спогадів Миколи Магери	
Твори М.Н. Магери	
Слово про митця	
Матеріали про життя і творчість М.Н. Магери	
Вас запрошує музей Миколи Магери	

